

/تحلیل اقتصادی نشریه اتاق از قابلیت های کشاورزی استان/

نگاهی به ظرفیت های کشاورزی استان کرمانشاه

رونق اقتصادی در گرو اقتصاد کشاورزی



اتاق بازرگانی، صنایع، معادن
و کشاورزی کرمانشاه
شماره ۵۴/ استان کرمانشاه، زمستان ۱۳۹۶

رونق اقتصادی در گرو اقتصاد کشاورزی

ملزومات مورد نیاز برای حوزه کشاورزی از یکسو و سرمایه گذاری‌هایی که قرار است در این عرصه صورت گیرد، چشم اندازی روشن و امیدوار کننده است. برخی از ظرفیت‌های استان که می‌تواند در صورت مورد توجه قرار گرفتن، به جهش در حوزه کشاورزی استان منجر شوند را می‌توان در فهرست زیر برشمرد.

کشت گلخانه‌ای یک برگ برنده

یکی از بخش‌های مغفول یا کمتر مورد توجه قرار گرفته در عرصه کشاورزی استان کرمانشاه، کشت گلخانه‌ای است. این شیوه کشت که در استان‌های همجوار چون کردستان باعث تحول در تولید محصولات مختلف شده است، در کرمانشاه کمتر مورد توجه کشاورزان و مدیران دولتی و بخش خصوصی قرار گرفته است. سطح زیر کشت این حوزه تنها ۳۹ هکتار است که با توجه به حجم حدود ۱ میلیون هکتاری اراضی کشاورزی و باغی رقم ناچیزی است. البته وعده‌های مدیران جهاد کشاورزی برای آماده‌سازی حدود ۱۰۰۰ هکتار کشت گلخانه‌ای با اجرای طرح گرمسیری سنگ بزرگی است که البته سرمایه زیادی هم می‌خواهد، اما ۴ تا ۵ برابر شدن سطح کشت گلخانه‌ای و رسیدن به حدود ۱۵۰ تا هکتار هم می‌تواند انقلابی در این عرصه باشد. ویژگی کشت گلخانه‌ای مدیریت مناسب کشت و آبیاری و داشت و برداشت مناسب‌تر و مدیریت آفات و سموم به شکلی مطلوب‌تر است. از این رو این نوع کشت می‌تواند با حد زیادی مشکلات کاهش بارندگی و خشکسالی خزنه را هم پوشش داده و با مدیریت منابع آب، گامی هم در عرصه اقتصاد آب و هم در عرصه اقتصاد کشاورزی باشد. با توجه به فارغ‌التحصیلی جمع گسترده‌ای از جوانان با استعداد استان در شاخه‌های مختلف کشاورزی، می‌توان با اختصاص سرمایه‌های لازم، هم مشکل بیکاری را تا حد زیادی مدیریت کرد و هم اقتصاد کشاورزی استان را بهبود قابل توجهی بخشید.

صنایع تبدیلی و فرآوری محصولات کشاورزی، فرصت مناسب

یکی از خلاءهای بزرگ استان کرمانشاه در عرصه کشاورزی نبود یا کمبود صنایع تبدیلی و فرآوری و از آن هم مهم‌تر صنعت بسته‌بندی است. این در حالی است که بسیاری از محصولات کشاورزی استان به‌صورتی نامناسب و فله، بدون هیچ‌گونه رعایت استانداردی به استان‌های همجوار و به ویژه کشور عراق صادر می‌شود و نمونه ناخوشایند آن هم برگشت خوردن سبب‌زمینی‌های کشاورزانی بود که در سال ۹۵ به‌صورت فله و بدون هیچ‌گونه عملیاتی به این کشور فرستاده شد و برگشت خورد.

قدر مسلم استقرار واحدهای صنایع تبدیلی در کنار مزارع و در دشت‌های کشاورزی می‌تواند علاوه بر ایجاد ارزش

استان کرمانشاه به عنوان هفدهمین استان کشور از نظر وسعت، ۱.۵ درصد از مساحت کل کشور را به خود اختصاص داده است. این استان که تنها کمی بیش از ۲۵ هزار کیلومتر مربع وسعت دارد از نظر حاصلخیزی دشت‌ها، مراتع و اراضی کشاورزی یکی از حاصلخیزترین استان‌های ایران است. وجود حدود ۹۵۰ هزار هکتار از اراضی حاصلخیز کشاورزی در دشت‌ها، تپه‌ها و باغات میوه و مرکبات حتی در مناطق مرتفع حکایت از این حاصلخیزی و باروری در عرصه کشاورزی دارد.

استان کرمانشاه با حدود ۹۰۰ هزار هکتار اراضی زراعی و حدود ۵۰ هزار هکتار اراضی باغی این ویژگی برجسته را دارد که بیش از دو سوم ارضی خود را از طریق کشت دیم به محصول می‌رساند که نقطه قوت بزرگی است. از مجموعه ۹۵۰ هزار از اراضی کشاورزی و باغی تنها ۲۳ هزار هکتار زیر کشت آبی می‌رود و بقیه را باران و ریزش‌های آسمانی آبیاری می‌کند که به‌جای خود قابل تامل است. با توجه به کاهش بارندگی‌ها و پیشروی خشکسالی در بیشتر مناطق کشور، البته این حجم گسترده از اراضی کشت دیم، در معرض تهدید قرار دارد، چرا که یا به مرور باید به کشت آبی تغییر کشت دهد و یا عطای کشاورزی را به لقایش ببخشد. استان کرمانشاه در عرصه تولید گندم با تولید حدود یک میلیون تن گندم در سال ۹۵ رتبه پنجم کشوری، در عرصه تولید نخود با تولید ۷۲ هزار تن رتبه نخست کشوری، در عرصه تولید چغندر قند با تولید ۶۰۰ هزار تن در رتبه چهارم کشوری، و در عرصه تولید ذرت دانه‌ای رتبه دوم کشوری و در عرصه دانه‌های روغنی کلزا رتبه اول کشوری را داراست.

استان در عرصه تولیدات باغی و دامی هم در کشور جایگاه خوبی دارد و در عرصه تولید محصولات حوزه شیلات با توجه به ساحلی نبودن استان رتبه قابل توجهی در کشور دارد. در این مقال تلاش خواهیم کرد تا نظری به ظرفیت‌های استان در دو عرصه زراعی و باغی در سال‌های آتی بیندازیم و چشم اندازهای استان در این عرصه را پیش چشم بنشانیم. استان کرمانشاه در دوره چهار ساله دولت تدبیر و امید شاهد پیشرفت در تولید محصولات کشاورزی، زراعی و باغبانی بوده است، به‌گونه‌ای که در تولید گندم به تولید دو برابری دست یافته و از ۴۵۰ هزار تن تولید در سال ۹۲ به بیش از ۹۵۰ هزار تن در سال ۹۵ رسیده، در حوزه تولید نخود با افزایش تولید به حدود ۹۷ هزار تن، برای سال ۹۶ برنامه‌ریزی برای تولید بیش از ۱۰۲ هزار تن محصول آغاز شده است که شامل دو کشت بهاره و پاییزه خواهد بود و در حوزه تولید فرآورده‌های دامی هم شاهد افزایش تولید از ۳۹۳ هزار تن در سال ۹۳ به بیش از ۴۴۰ هزار تن در سال ۹۵ رسیده است.

چشم‌انداز حوزه کشاورزی در استان کرمانشاه با توجه به کنار رفتن مشکلات در حوزه‌هایی چون تحریم مالی و بانکی، تحریم ابزار و قطعات و تحریم بذرها و دیگر



نمونه چنین اقدامی را می‌توان در ایجاد گلخانه بزرگ تولید گل محمدی در شهرستان هرسین دید که به همت و اراده چند جوان، یکی از بزرگترین گلخانه‌های تولید گل محمدی برای عرضه به بازار داخلی و خارجی راه‌اندازی شد و حالا به عنوان یک قطب تولید گل به فعالیت اشتغال دارد.

بهر حال اقتصاد استان کرمانشاه با توجه به صیغه و سابقه تاریخی، اقتصاد کشاورزی است و اختصاص بخش عمده‌ای از اراضی استان به کشت و زرع هم موید همین امر است. از این رو بهتر است در کنار صنعت، که بخش زیادی از فعالیت های اقتصادی را هم به خود اختصاص نداده است، به توسعه کشاورزی در استان توجه بیشتری کرد و با شناسایی هر چه بیشتر ظرفیت‌ها و توجه به سه شاخه که در بالا ذکر شد، امیدوار بود که هم شاهد کاهش بیکاری در استان باشیم و هم رونق اقتصادی را در توسعه کشاورزی بباییم.



امیدواریم تولیدات کشاورزی استان به ۱۵ میلیون تن در افق ۱۴۰۴ برسد

*** خسرو شهبازی / رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه**

از مجموع دو میلیون و پانصد و چهار هزار و پانصد هکتار وسعت استان کرمانشاه بیش از یک و نیم میلیون هکتار عرصه‌های منابع طبیعی شامل جنگل و مرتع بوده و نهصد و چهل و شش هزار و هشتصد و هفتاد و یک هکتار نیز اراضی کشاورزی است که از این میزان دویست و بیست و هفت هزار و پانصد هکتار آن اراضی آبی و مابقی دیم است.

وجود منابع خاک حاصل خیز و اقلیم‌های گرم، سرد و معتدل استان کرمانشاه امکان کاشت اکثر محصولات کشاورزی و شرایط مناسب دامپروری را فراهم کرده، و این استان را در زمره تولید کنندگان عمده محصولات کشاورزی و دامی قرار داده است.

استان کرمانشاه دارای پتانسیل منابع آبی به مقدار ۹ میلیارد متر مکعب و متوسط بارندگی سالانه چهارصد و پنجاه میلیمتر که حدود دو برابر متوسط کشوری است زمینه توسعه بخش کشاورزی و استفاده بهینه از این منابع خدادادی را فراهم کرده است.

در حال حاضر از ۹ میلیارد متر مکعب آب موجود در استان

افزوده برای محصولات کشاورزی، به رونق صنعت کشاورزی استان هم منجر شود، امری که هم جنبه صادراتی مهمی دارد و هم به تولید و عرضه استاندارد محصولات کمک می‌کند. در این حوزه البته می‌توان روی توان بخش خصوصی حساب ویژه‌ای باز کرد، چرا سرمایه‌گذاری در این عرصه و ایجاد شرایطی برای کشاورزان که محصول خود را به قیمت مناسبی به بخش فرآوری عرضه کنند، در این بخش اهمیت زیادی دارد. از سوی دیگر بسته‌بندی مناسب هم می‌تواند علاوه بر حفظ محصول و افزایش ماندگاری آن، کیفیت صادراتی آن را افزایش داده و ارزش‌آوری بیشتری داشته باشد. درست است که در این بخش ممکن است قیمت محصول کمی افزایش پیدا کند، اما محصولی استاندارد و مناسب در اختیار مشتری داخلی و خارجی قرار می‌گیرد که کمترین هدررفت و دور ریزی را دارد و بدون هیچ‌گونه مشکلی آماده مصرف است. شاید بتوان با استقرار یک یا دو واحد بسته‌بندی و فرآوری محصولات کشاورزی در استان، بازار عراق را که به دلیل روش‌های نامناسب، از تجار کرمانشاهی گرفته شده و به فعالان اقتصادی ترکیه واگذار شده است را تا حدود زیادی بازپس گرفت.

نیروی انسانی مهمترین اصل

یکی از ویژگی‌های استان کرمانشاه و همه استان‌های غربی کشور، نیروی انسانی فراوان و آماده به کار است. وجود خیل عظیمی از جوانان تحصیل کرده و غیر تحصیل کرده و جمع زیادی از جوانانی که دارای تحصیلات مرتبط با امر کشاورزی هستند، برگ برنده‌ای در دستان استان است که می‌تواند به انقلابی در عرصه تولید منجر شود. شاید اگر این نیروی کار که چندان گران هم نیست، در دستان کشورهای اروپایی بود، بیشترین بهره را از آن می‌برد، اما اقتصادی این استان که بیشتر بر مبنای کشاورزی هم قرار گرفته است، از این نیروها بهره‌ای نبرده است.

یکی از اقداماتی که در طول چهار سال گذشته از سوی مدیران جهاد کشاورزی صورت گرفته است مکانیزه و مدرن کردن اراضی کشاورزی و تجهیز این اراضی به ادوات و تجهیزات نو و جدید بوده است. این توسازی البته اگر با آموزش و توسعه نیروی انسانی موجود هم همراه می‌شد، می‌توان بهره‌وری و کیفیت بیشتری پیدا کرد.

قدر مسلم مهمترین اصل در استفاده از نیروی انسانی، آموزش صحیح و درست آن است. در زمانی که اراضی کشاورزی استان به دلیل نبود تجهیزات و نیروی انسانی کارآمد رنج می‌برند و از سوی دیگر هزاران جوان آماده به کار، بدون آموزش مانده‌اند، تنها برگزاری دوره‌های آموزشی مرتبط و استفاده از این نیروها می‌تواند به جهشی هم در عرصه رفع بیکاری و هم در عرصه توسعه کشاورزی منجر شوند.

در این زمینه اتاق بازرگانی، جهاد کشاورزی و نهادهای خصوصی این عرصه می‌توانند با ارائه آموزش‌های لازم هم بنیه علمی جوانان جویای کار را تقویت کنند و هم به توسعه کشاورزی استان کمک کنند.



اتاق بازرگانی، صنایع، معادن
و کشاورزی کرمانشاه
شماره ۵۲/ سال یازدهم/ ۱۳۹۶

تنها از حدود دو میلیارد متر مکعب آن شامل حدود یک میلیارد متر مکعب آبهای زیر زمینی و یک میلیارد آبهای سطحی استفاده می‌شود که تاکنون بیش از شصت و شش هزار هکتار از اراضی استان کرمانشاه توسط سازمان جهاد کشاورزی استان به سیستم های نوین آبیاری مجهز شده است و با اجرای طرح‌های توسعه منابع آبی در استان و بهره‌مندی از ۲۲ سد مخزنی و شبکه اصلی آبیاری در افق ۱۴۰۴ علاوه بر جلوگیری از هدر رفت آب در مجموع ۱۲۷ هزار هکتار به وسعت اراضی آبی استان افزوده خواهد شد. همچنین به منظور جلوگیری از هدر رفت آبهای سطحی عملیات آبخیزداری و آبخوان داری در سطح ۳۹۰ هزار هکتار از اراضی ملی و عرصه های منابع طبیعی انجام شده که بیش از ۲۰۷ میلیون متر مکعب آب استحصالی در زیر زمین ذخیره می‌شود.

مساحت اراضی زراعی در استان کرمانشاه ۹۰۶ هزار هکتار بوده که از این مقدار بیش از ۱۹۱ هزار هکتار آن اراضی آبی و حدود ۷۱۵ هزار هکتار اراضی دیم می‌باشد.

میزان تولید محصولات زراعی این استان حدود ۳ میلیون و ۲۹۰ هزار تن بوده که تقریباً سه چهارم کل تولیدات استان است، در سال زراعی ۹۴-۹۵ نیز تولیدات زراعی استان باعث کسب رتبه اول تولید نخود دیم در کشور با ۹۰ هزار تن، رتبه دوم تولید ذرت دانه‌ای با تولید ۱۴۳ هزار تن، رتبه دوم تولید جو کشور با تولید ۴۰۰ هزار تن و رتبه پنجم تولید گندم در کشور با تولید بیش از یک میلیون تن شده است.

ارتفاع پست ترین نقطه‌ی استان کرمانشاه برای تولید محصولات باغی در سومار با ۲۲۰ متر و بلندترین نقطه در دالاخانی سنقر با ۲۳۰۰ متر است که شرایط تولید گرمسیری ترین میوه‌ها نظیر خرما و مرکبات و میوه‌های سردسیری مثل سیب را در استان فراهم کرده است.

سطح باغات استان با بیش از ۴۱ هزار هکتار است که سالانه ۲۵۰ هزار تن انواع محصولات باغی تولید و به بازار عرضه می‌شود.

بیشترین تولیدات میوه استان شامل گیلان، گردو، انگور، سیب، آلبالو، هلو و انجیر بوده و انگور با تولید سالانه ۱۰۱ هزار تن بیشترین میوه‌ای است که تولید می‌شود.

از دیگر ویژگی‌های بخش کشاورزی استان کرمانشاه می‌توان به فعالیت ۱۲۱ واحد گلخانه‌ای در حدود چهار هکتار اشاره کرد که علاوه بر تولید سالانه ۴۵۰۰ تن محصولات خارج از فصل هشت و نیم میلیون شاخه گل تزئینی نیز تولید می‌شود.

احداث دویست هکتار باغ مدرن با استفاده از متد های نوین باغداری به منظور افزایش تولید و درآمد در واحد سطح، کشت پنجاه هکتار باغات پسته در استان، تولید اقتصادی در سطح پانزده هکتار و پیش بینی عملکرد دو تن پسته خشک در هکتار، افزایش سطح زیر کشت محصول زعفران به هشتاد هکتار، وجود بیش از ۵۰۰ هکتار مزرعه کاشت پانزده نوع گیاه دارویی و یازده هزار هکتار نیز جنگل کاری دست کاشت در عرصه های منابع طبیعی با گونه هایی شامل باغی و جنگلی

از جمله دیگر توانمندیهای بخش کشاورزی این استان است. از نظر دامپروری استان کرمانشاه با تولید ۴۴۳ هزار تن محصولات دامی شامل گوشت سفید و قرمز، شیر، تخم مرغ و عسل نقش بسزایی در تولید گوشت و محصولات دامی کشور را دارد.

جامعه عشایری استان نقش عمده ای را در اقتصاد استان و کشور ایفا میکنند از جمله با در اختیار داشتن یک میلیون پانصد هزار راس دام سالانه بیش از ده هزار تن گوشت قرمز، بیش از ۲۴ هزار تن شیر، ۶۰۰ تن روغن حیوانی، بیش از ۱۶۰۰ تن الیاف دامی و حدود ۲۲ هزار قطعه انواع صنایع دستی را تولید می‌کند.

بیش از ۱۷۰ واحد پرورش گاو شیری صنعتی و نیمه صنعتی، حدود ۴۰۰ واحد پرواربندی بره و گوساله، بیش از ۹۲۰ واحد پرورش مرغ گوشتی صنعتی، ۲۵ واحد پرورش مرغ تخم گذار، ۹ واحد مزارع مرغ مادر گوشتی، ۱۵ واحد پرورش بوقلمون گوشتی، پنج واحد پرورش شتر مرغ و حدود ۲۱۶ کلنی زنبور عسل در این استان وجود دارد.

همچنین استان کرمانشاه با داشتن یک شبکه گسترده پیشگیری، کنترلی و درمانی دامی و دارا بودن یک آزمایشگاه مرجع مرکزی که مجهز به تجهیزات مدرن تشخیص سریع انواع بیماری های دامی می باشد موجبات تامین سلامت و امنیت غذایی را در این استان و استانهای غربی کشور فراهم نموده است.

در حال حاضر ۲۵۹ واحد صنایع تبدیلی بخش کشاورزی در استان با ظرفیت چهار میلیون و دویست هزار تن وجود داشته که نقش به سزایی در کاهش ضایعات، ایجاد ارزش افزوده، حفظ کیفیت و افزایش ماندگاری محصولات کشاورزی استان ایفا می نمایند.

بیشترین تعداد این صنایع در زیربخش زراعی با ۱۳۵ واحد، صنایع تبدیلی دام و طیور با ۸۶ واحد، باغی ۳۵ واحد و شیلاتی سه واحد در جایگاه های بعدی قرار دارند.

تنوع در اقلیم آب و هوا در استان باعث شده تا انواع گونه های پرورشی آبزیان در بخش های ماهیان گرمابی، سردآبی، میگو و خاویاری در استان تولید گردد که در مجموع بیش از شانزده هزار تن انواع آبزیان در استان کرمانشاه تولید شده است.

این استان در بخش ماهیان گرمابی با تولید ۲۶۸۰ تن رتبه اول را در بین استانهای غیر ساحلی کشور و در بخش ماهیان سردابی با تولید ده هزار و ۳۴۰ تن رتبه پنجم را در بین استانهای غیر ساحلی کشور به خود اختصاص داده و در تکثیر و پرورش میگو آب شیرین و تولید خاویار جایگاه ارزشمندی را کسب نموده است به طوری که در آینده ای نزدیک به عنوان یکی از قطبهای تولید خاویار و میگو مطرح خواهد شد و با تولید و تکثیر دو و نیم میلیون قطعه ماهیان زینتی نیز فعالیتهای ارزشمندی در جهت توسعه صادرات این گونه پرطرفدار در غالب ماهیان زینتی انجام شده است.

در راستای تحقق شعار ماهی غذای سلامتی، تاکنون به میانگین مصرف سرانه هشت کیلوگرم آبزیان رسیده و



پروتئین در جوامع بشری اهمیت بسزایی یافته است و در این بین گوشت آبزیان از اهمیت ویژه ای برخوردار است. به گونه ای که سرانه مصرف آبزیان از ۰.۷ کیلوگرم در سال ۱۹۷۰ به ۱۹.۲ کیلوگرم به ازای هر نفر در سال ۲۰۱۲ میلادی رسیده است.

در کشور جمهوری اسلامی پس از الحاق شیلات به وزارت جهاد کشاورزی، آبرزی پروری رشد قابل توجهی پیدا کرد، به نحوی که تولیدات آبرزی پروری کشور در ده سال گذشته رشدی بیش از ۲۸۰ درصدی را نشان می دهد. استان کرمانشاه نیز به عنوان یکی از استان های غیر ساحلی از استعداد های مناسبی (از جمله بارش ۴۸۲ میلی متری، ۲۴ سد در دست احداث یا در دست بهره برداری و در دست مطالعه، رودخانه ها و سراب ها و ...) برای توسعه آبرزی پروری برخوردار است.

استان کرمانشاه با تولید بیش از ۱۶ هزار و ۱۵۰ تن انواع گوشت آبزیان سهم چهار درصدی از تولیدات آبرزی پروری کشور را به خود اختصاص داده که رقم قابل توجهی است. برای مثال استان کرمانشاه در حوزه تولید ماهیان گرمای رتبه اول را در میان استان های غیر ساحلی کشور دارد و میزان تولیدات این بخش در سال ۹۵ حدود ۳۳۰۰ تن بوده است، در تولیدات ماهیان سردآبی نیز رتبه پنجم کشور را با میزان تولید ۱۱ هزار و ۴۲۵ تن در سال گذشته داشتیم.

پتانسیل دیگر کرمانشاه تولید ماهی در آب های طبیعی و نیمه طبیعی است که در سال ۹۵ میزان تولید در این بخش ۱۳۹۳ تن بوده است، به علاوه در تولید ماهی های خاویاری که اکنون در سه مزرعه در استان انجام می شود میزان تولید در سال ۹۵ حدود ۲۰ تن بوده است.

کرمانشاه در حوزه تولید میگوی آب شیرین نیز پتانسیل های قابل توجهی دارد و میزان تولید این بخش در سال گذشته نیز ۱۰ تن بوده است و کارگاه تکثیر میگوی قصر شیرین با ظرفیت یک میلیون قطعه "پست لارو" تنها تولید کننده پست لارو "روزنبرگی" در کشور است.

مزیت دیگر کرمانشاه در حوزه آبزیان، پرورش ماهیان زینتی است که در این بخش هم ۱۲ مرکز تکثیر و پرورش ماهیان زینتی در استان داریم که در سال گذشته ۲۸ میلیون قطعه تولید داشتند.

در خصوص سرانه مصرف آبزیان در استان کرمانشاه نیز می توان گفت که این عدد از ۲۵۰ گرم در سال ۷۳ به ۸.۵ کیلوگرم در سال ۹۵ رسیده است که رشد قابل توجهی را نشان می دهد.

لازم به ذکر است که در سال های اخیر اقدامات قابل توجهی برای توسعه و ساماندهی فعالیت های آبرزی پروری در استان کرمانشاه انجام شده که از جمله آنها می توان به ساماندهی مزارع پرورش ماهی ریحان اشاره کرد.

پروژه دیگری که در این مدت انجام شد جداسازی خط انتقال فاضلاب مجتمع پرورش ماهی سفید برگ و فعالسازی مجدد این مجتمع بود.

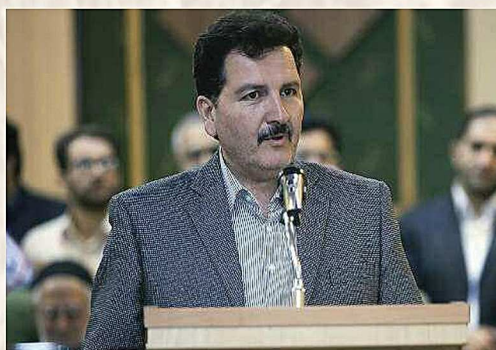
یکی از مزیت های حوزه آبرزی پروری پرورش ماهی در

امیدواریم در آینده نزدیک به میانگین کشوری (۹.۲ کیلوگرم) برسیم.

همچنین وجود مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی در استان با ۴۳ نفر عضو هیئت علمی و ۱۵ نفر محقق و پژوهشگر شامل ۸ بخش تحقیقاتی از جمله (اصلاح و تهیه نهال و بذر، علوم دامی، حفاظت خاک و آبخیزداری، خاک و آب، جنگل و مرتع، گیاه پزشکی، بررسی های اقتصادی و چغندر قند)، ۲ واحد آموزشی (ماهیدشت و سرپل ذهاب) و ۴ ایستگاه تحقیقاتی (زیتون سرپل ذهاب، اسلام آباد غرب، ماهیدشت و مهرگان) به مساحت تقریبی ۵۰۰ هکتار به منظور افزایش کمیت و کیفیت محصولات کشاورزی، آموزش کارکنان و بهره برداران خدمات قابل توجهی را به بخش کشاورزی این استان ارائه نموده است.

معاونت موسسه تحقیقات دیم سرارود با معرفی ارقام زراعی محصولات دیم و ارایه دستوالعمل های علمی و عملی به زراعی نقش مهمی در افزایش بهره وری کشاورزی دیم در استان کرمانشاه و دیگر استان های دیم خیز کشور داشته، و به عنوان اولین ایستگاه تحقیقاتی کشاورزی در کشور با بیش از پنج دهه فعالیت دارای ۱۶۲ هکتار اراضی و ۲۲ عضو هیئت علمی و پژوهشگر می باشد که تاکنون موفق به معرفی ارقام زیادی از قبیل گندم دیم سرداری، آذر ۲، ریژ آو، و دوروم ساجی، نخود دیم پائیزه آرمان، عادل، آزاد، رقم زراعی عدس کیمیا، و ارقام زارعی گلرنگ سینا، فرامان و همچنین ساخت ادواتی از قبیل هد برداشت حیوانات و ماشین درو بسته بندی کن شده است.

امیدواریم با توجه به توانمندی ها و ظرفیت های بالای بخش کشاورزی در استان کرمانشاه این استان می تواند به عنوان قطب کشاورزی کشور معرفی شود. سازمان جهاد کشاورزی پیش بینی کرده است تولیدات در بخش های مختلف کشاورزی استان از چهار میلیون تن فعلی به پانزده میلیون تن در افق ۱۴۰۴ برسد.



تولید بیش از یازده هزار تن انواع آبزیان در کرمانشاه

* فرزاد افضلی

* مدیرکل شیلات استان کرمانشاه

با توجه به افزایش جمعیت و افزایش نیاز به غذا، تامین



اتاق بازرگانی، صنایع، معادن
و کشاورزی کرمانشاه
شماره ۵۲/ سال یازدهم/ ۱۳۹۶

قفس در دریاچه سدهایی است که مصارف شرب ندارند که کرمانشاه در این حوزه هم ورود داشته و مطالعات و اخذ مجوزهای لازم و اجرای پروژه پرورش ماهی در قفس در دریاچه سدهای مخزنی غیرشرب گیلانغرب و و شهدای گمنام سرپل ذهاب انجام شده است. کار دیگری که در حوزه آبریان در استان پیگیری و انجام شد ارتقا شاخص سرانه گوشت آبریان در استان تا میزان ۸.۵ کیلوگرم در سال ۹۵ بوده و در سال ۹۶ نیز با فعالیت های ترویجی که صورت گرفته این میزان به ۹ کیلوگرم خواهد رسید.

همچنین به منظور ترویج فن کارآفرینی و آموزش دانشجویان رشته های مرتبط با بخش کشاورزی، در سال ۹۵ تفاهم نامه همکاری با پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی امضا شد که در راستای آن تعداد هزار قطعه بچه ماهی گرمابی در استخر دانشکده رهاسازی شد. به علاوه در سال های اخیر حمایت از مزارع پرورش ماهی و تامین زیرساخت های مناسب برای توسعه فعالیت آنها در دستور کار بوده و با جدیت دنبال شده است.

شیلات و حوزه آبریان ظرفیتی عظیم در استان کرمانشاه است که نباید از آن غافل شد. از سوی دیگر کرمانشاه با توجه به پتانسیل های خوب مرزی که دارد می تواند در حوزه صادرات آبریان نیز فعال باشد و حتی به قطبی در این خصوص تبدیل شود.

توجه بیشتر به شیلات و پرورش آبریان در استان کرمانشاه هم نیازمند حمایت های بخش دولتی و نیز حضور سرمایه گذاران ذی ربط بخش خصوصی است تا بتوان از ظرفیت های عظیمی که در این بخش وجود دارد نهایت استفاده بهینه را برد.

توسعه آبرزی پروری علاوه بر ارزش افزوده فراوانی که به همراه دارد، فرصت خوبی برای ایجاد اشتغال و کمک به حل معضل بیکاری در استان کرمانشاه نموده و هم در راستای کاهش بیماری های قلبی و عروقی نقش مهمی را ایفا میکند.



نخود کرمانشاه، ظرفیتی عظیم اما کمتر شناخته شده

*ناصر مرادی / رئیس شورای ملی نخود ایران
استان کرمانشاه به دلیل شرایط آب و هوایی، آب و هوای

چهار فصل و موقعیت جغرافیایی که دارد یکی از قطب های مهم کشاورزی کشور در بخش های مختلف زراعی، باغی، دامی و ... محسوب می شود.

کرمانشاه تنوع آب و هوایی قابل توجهی دارد به گونه ای که ما در این استان در یک منطقه آب و هوای گرمسیر داریم و در بخش دیگر آب و هوای سردسیر و از سوی دیگر میانگین بارش در کرمانشاه از بسیاری از استان های دیگر کشور بهتر است.

بر اساس آمارهای موجود در استان کرمانشاه حدود ۹۵۰ هزار هکتار زمین کشاورزی باغی و زراعی وجود دارد که در هر دو بخش دیم و آبی است.

بخش عمده این زمین ها دیم است و به علاوه عمده وسعت این زمین ها مربوط به بخش زراعی می باشد، در استان کرمانشاه حدود ۴۰ هکتار گلخانه داریم، ۸۰ هکتار از اراضی کشاورزی استان زیر کشت زعفران است و در بخش گیاهان دارویی نیز وسعت زیر کشت حدود ۱۸۴۰ هکتار است.

کرمانشاه در تولید بسیاری از محصولات کشاورزی در کشور حائز رتبه است، برای مثال در تولید گندم رتبه پنجم کشور، در تولید جو رتبه دوم، در تولید ذرت رتبه دوم و در تولید نخود رتبه اول کشور را دارا هستیم.

بر اساس آمارها میزان تولیدات زراعی استان در سال حدود سه میلیون ۴۳۵ هزار تن و تولیدات باغی استان سالانه ۲۷۰ هزار تن است.

در حوزه تولیدات دامی نیز در سال ۴۵۰ هزار تن تولیدات داریم و تولید آبریان و ماهی در استان نیز ۱۹ هزار تن در سال است.

در حوزه تولیدات دامی می توان به گوسفند نژاد سنجایی اشاره کرد که یکی از مرغوب ترین انواع نژادهای گوسفند است به دلیل آن که چربی این گوسفند در یک نقطه خاص تجمع می یابد و گوشت آن بدون چربی است.

این گوسفند مورد توجه کشورهای حوزه خلیج فارس است اما اخیرا به دلیل برخی مشکلات با ممنوعیت صادرات مواجه هستیم و این در حالی است که در استان کرمانشاه پتانسیل صادرات ۴۰۰ هزار راس دام را داریم.

دلیلی که برای ممنوعیت اعلام شده تنظیم بازار است که ما می توانیم با واردات گوشت به داخل کشور از ظرفیت صادرات دام زنده استفاده کنیم.

با توجه به موضوع کم آبی که در استان کرمانشاه هم مانند کل کشور با آن مواجه هستیم باید به سمت تولید محصولات کشاورزی با مصرف آب پایین برویم که یکی از مهمترین این محصولات نخود است.

نخود استان کرمانشاه به لحاظ کیفیت و ویژگی هایی که دارد نه تنها در کل کشور بلکه حتی در خارج از کشور هم برند است و هر ساله صادرات قابل توجهی از نخود به کشورهای مختلف داریم و از جمله کشورهایی که تا کنون نخود کرمانشاه به آنها صادر شده می توان به امارات، هندوستان، کشورهای حوزه خلیج فارس، پاکستان، عراق، افغانستان و ... اشاره کرد.



Kermanshah Chamber
Of Commerce, Industries,
Mines & Agriculture

داریم که رکود صادرات ۳۵ هزار تن را بشکنیم. در حوزه نخود بحث دیگری هم وجود دارد و آن فرآوری است که متأسفانه ما خوب روی آن کار نکردیم. البته بررسی‌ها برای ایجاد یک مجموعه صفر تا صد نخود از تولید تا فرآوری انجام شده است که پژوهش‌های اولیه آن انجام شده و برای اجرای آن به دنبال سرمایه‌گذار هستیم. این طرح سنگین و نیازمند سرمایه قابل توجه است و البته قرار است به صورت سهام‌بندی باشد و هر کس به هر اندازه که بتواند سهم بخرد.

با اجرای این طرح از خام فروشی نخود جلوگیری شده و ارزش افزوده قابل توجهی به دست می‌آید، به علاوه میتوان روی برندسازی نخود هم کار کرد.

در این طرح پرت محصول نخود نیز بسیار کم خواهد شد زیرا حتی برای استفاده از لپه نخود هم برنامه ریزی شده است.

این طرح توجیه اقتصادی خوبی دارد زیرا مواد اولیه اصلی آن که نخود است به میزان کافی در استان وجود دارد و لازم است ابتدا بخش خصوصی برای اجرای آن پای کار بیاید و بعد بخش دولت دولتی حمایت‌های لازم را صورت دهد.

موضوع دیگر در خصوص نخود جا انداختن آن بین سفره‌های مردم و بالا رفتن سرانه مصرف محصول نخود است، این محصول سرشار از پروتئین است و حتی می‌توان گفت پروتئین آن گاهی با گوشت قرمز هم برابری می‌کند و البته مضرات گوشت قرمز را هم ندارد.

می‌خواهیم مردم بدانند که مصرف نخود تنها برای غذاهایی مانند آش، آبگوشت و فلافل نیست و می‌توان انواع غذاها را از نخود به دست آورد و حتی در نمایشگاه مواد غذایی هم با همین هدف شرکت کردیم و نخود به عنوان محصول سالم معرفی شد.

به هر حال این محصول به عنوان یک محصول با نیاز آبی کم باید مورد حمایت قرار گیرد و صادرات آن نیز می‌تواند به دلیل به نوعی نقش واردات آب مجازی را داشته باشد.

پس باید با ارائه تسهیلات و وام کم بهره و یا یارانه کشاورزان به تهیه ماشین‌آلات مورد نیاز و کشت این محصول استراتژیک ترغیب کنیم



بهره‌وری کشاورزی در کرمانشاه پایین است

* برومند چهارآیین/ کارشناس کشاورزی و استاد دانشگاه

البته نباید فراموش کرد که در برخی سالها یکسری موانع پیش روی صادرات نخود ایجاد شد از جمله در نظر گرفتن عوارض و تعرفه‌های بالا که خوشبختانه با پیگیری‌هایی که از سوی شورای نخود انجام شد در طول سه سال گذشته این موانع برطرف شود و ممنوعیتی برای صادرات نخود نداشتیم. محصول نخود در بازار داخل هم به خوبی فروش می‌رسد و برای مثال اکنون بهای هر کیلو نخود در بازار کرمانشاه بین ۵۵۰۰ تا ۶۵۰۰ تومان است که البته ما عقیده داریم این بهای واقعی نخود نیست زیرا کشت و برداشت نخود سختی کار فراوانی دارد.

از آنجاییکه سهم نخود از سبد خانوارها حدود سه تا چهار کیلوگرم است پس اگر قیمت این محصول مقداری افزایش یابد فشار زیادی به سبد خانوار وارد نخواهد شد زیرا نخود مانند سایر محصولات از جمله برنج و گوشت نیست که سهم خیلی زیادی از سبد خانوار داشته باشد.

قطعاً با بالا رفتن بهای نخود انگیزه کشاورزان برای تولید این محصول بیشتر خواهد شد و نتیجه آن نیز اشتغالزایی بیشتر و البته افزایش صادرات محصول نخود و ایجاد ارزش افزوده بیشتر است.

برنامه دیگری که در حوزه نخود باید روی آن کار کرد افزایش تولید این محصول است که روی آن برنامه ریزی و کار می‌کنیم.

خوشبختانه در بخشی از این برنامه ریزی‌ها به سمت نخود کشت پاییزه رفتیم که یک نوع مرغوب و با کیفیت است که هم نسبت به آفات مقاوم است و هم راندمان آن بالا و حدود دو تا دو و نیم برابر نخود پاییزه است.

این کشت پاییزه به صورت پایلوت در استان در حال اجرا است، در گذشته در خصوص کشت پاییزه مشکل دانه ریز بودن نخود را داشتیم که اکنون نخود "منصور" که نخودی دانه درشت است این مشکل را نیز حل کرده، زیرا نخود دانه درشت نسبت به دانه ریز بازار و قیمت بهتری دارد.

برنامه دیگر ما افزایش سطح زیر کشت نخود است که باید با برنامه ریزی مناسب این رقم را تا ۵۰۰ و یا ۵۵۰ هزار هکتار افزایش دهیم و از سوی دیگر باید میزان راندمان در هکتار را هم بالا ببریم.

به علاوه میزان تولید نخود نیز اکنون حدود ۳۵۰ هزار تن در سال و سهم کرمانشاه از این میزان حدود ۷۵ تا ۹۰ هزار تن متغیر است و گاهی تا صد هزار تن هم می‌رسد.

موضوع دیگری که در بحث نخود باید به آن توجه کرد توسعه صادرات است، برای افزایش صادرات باید برند نخود را جا بیندازیم و سپس روی موارد دیگری مانند بسته‌بندی مناسب، سورتینگ و ... کار کنیم تا بتوانیم محصول را با بسته‌بندی بهتر و قیمت مناسب تر به فروش برسانیم.

در حوزه صادرات نخود در سال‌های ۸۰ تا ۸۱ حتی به میزان صادرات ۱۲۸ هزار تن هم رسیدیم اما به دلیل موانعی که وجود داشت این میزان مقداری پایین آمد و در سال ۹۴ به ۲۸ هزار تن و سال گذشته نیز به حدود هشت هزار تن رسید.

امسال هم صادرات نخود با جدیت انجام می‌شود و امید



اتاق بازرگانی، صنایع، معادن
و کشاورزی کرمانشاه
شماره ۵۲/ سال یازدهم/ ۱۳۹۶

تمامی استان هایی که در پهنه زاگرس قرار دارند و از جمله کرمانشاه، هم از نظر کشاورزی دیم و هم کشاورزی آبی از وضعیت نسبتاً مطلوبی نسبت به اکثر استان های کشور برخوردار هستند.

در این منطقه علاوه بر خاک مناسب و حاصلخیز، میزان بارندگی و آب هم مناسب است و همین امر باعث می شود بسیاری از محصولات کشاورزی قابلیت تولید در استان های پهنه زاگرس را داشته باشد.

کرمانشاه علی رغم مزیت های قابل توجهی که در حوزه کشاورزی دارد، گرفتار معضلی به نام پایین بوده بهره وی در کشاورزی است که این پایین بودن بهره وری را در بخش های مختلف آب، بذر و ... شاهد هستیم.

این پایین بودن بهره وری بخش کشاورزی در کرمانشاه دلایل مختلفی دارد که از جمله آن می توان به پایین بودن سطح سواد کشاورزان اشاره کرد.

متأسفانه حدود ۵۰ درصد از کشاورزان بی سواد مطلق هستند و به علاوه تعداد زیادی از آنها سن بالایی دارند و پذیرای روش های نوین کشاورزی نیستند و همان روش های قدیمی را دنبال می کنند، همچنین این افراد معمولاً به نظر کارشناسان بخش کشاورزی اعتماد و اعتقادی ندارند.

اگر بتوانیم در بخش های مختلف فقط ۱۰ درصد میزان بهره وری را افزایش دهیم می توانیم میزان تولید محصولات کشاورزی استان را از حدود چهار میلیون تنی که اکنون بر اساس آمار رسمی اعلام می شود به مرز پنج میلیون تن برسانیم.

موضوع دیگر در خصوص کشاورزی استان کرمانشاه آن است که اکنون از حدود ۸۰۰ هزار هکتار اراضی کشاورزی استان کرمانشاه حدود ۲۵۰ هزار هکتار آن آبی و مابقی دیم است.

در کرمانشاه با بارش حدود ۴۳۰ تا ۴۴۰ میلی متر بارندگی در سال، شرایط برای کشت دیم به خوبی فراهم است و نیازی به توسعه کشت های آبی نداریم زیرا با توجه به بحران آبی که وجود دارد باید منابع آبی که داریم حفظ کنیم.

در این بخش می توان بدون مصرف آب بیشتر و با استفاده از بذور خاصی که برای کشت دیم وجود دارد عملکرد تولید را افزایش داد.

با این شیوه می توانیم علاوه بر تامین نیاز محصولات کشاورزی داخل استان، بخش مازاد آن را نیز صادر کنیم زیرا کرمانشاه در بسیاری از انواع محصولات کشاورزی مزیت نسبی دارد.

محصولاتی از جمله نخود، حبوبات، گندم آبی و دیم و... که حتی می توان با افزایش عملکرد بدون بالا بردن مصرف آب میزان تولید گندم در استان به طور متوسط ۱۰ درصد افزایش یابد. بخش دیگری که در حوزه کشاورزی استان باید به آن پرداخت توسعه باغات مدرن است، آنچه که واقعیت دارد آن است که اکنون عمده باغات در کرمانشاه به شیوه سنتی هستند و در این باغات به روش های علمی توجه چندانی نشده است.

این قابلیت وجود دارد که باغات مدرن استان را تا مرز ۱۰۰ هزار هکتار افزایش دهیم و در کنار آن می توانیم صنایع تبدیلی مرتبط را نیز توسعه دهیم.

البته نباید فراموش کرد که در استان کرمانشاه ظرفیت اسمی صنایع تبدیلی مناسب و حدود دو برابر میزان آن چیزی است که اکنون تولید می شود اما این ظرفیت عمدتاً بالقوه و اسمی است و هنوز آنطور که باید از این ظرفیت استفاده نشده است. نکته دیگر در خصوص صنایع تبدیلی استان کرمانشاه توجه به الزامات و استانداردها است تا بتوانیم با استفاده از پتانسیل صنایع تبدیلی صادرات بیشتری در بعد محصولات کشاورزی داشته باشیم.

اکنون مرز پرویزخان ۵۰ درصد صادرات ایران به عراق را بر عهده دارد و سهم کم کرمانشاه در صادرات صنایع تبدیلی از این مرز برای استانی که ۳۰۰ کیلومتر مرز مشترک با عراق دارد زینده نیست.

کرمانشاه می تواند با توسعه زیرساخت ها و بروز کردن صنایع تبدیلی سهم قابل ملاحظه ای در صادرات به عراق از طریق پرویزخان داشته باشد.

اما متأسفانه استانداردهای ما به شیوه ای است که حتی برخی از محصولات را به کشور عراق هم نمی توانیم صادر کنیم که این کشور حداقل استانداردها را نیاز دارد.

برای مثال در حوزه طیور، هیچکدام از کشتارگاه های طیور استان کد IR را ندارند و مجهز به خط ۰۲ نیستند.

این در حالی است که قرار بود در استان کرمانشاه سه خط ۰۲ برای طیور راه اندازی شود که متأسفانه تا کنون محقق نشده است.

به دلیل نبود این زیرساخت ها ما نمی توانیم حتی یک کیلوگرم مرغ هم به عراق صادر کنیم و این در حالی است که ظرفیت تولید مرغ استان حدود ۵۰ تا ۶۰ هزار تن است و می توانیم حداقل ۲۰ هزار تن آن را صادرات داشته باشیم.

این در حالی است که کشور عراق نیازمند ۷۰۰ هزار تن مرغ است و اگر کشورهای حاشیه خلیج فارس را هم در نظر بگیریم این نیاز به مرز سه میلیون تن می رسد و ما می توانیم بخشی از آن برآورده کنیم.

ما در حوزه تولید شیر و صنایع لبنی هم ظرفیت اسمی قابل توجهی داریم اما کیفیت فرآورده های ما در این بخش هم آنقدر بالا نیست که بتوانیم در بعد صادرات به خوبی ورود کنیم.

در حوزه کشاورزی استان کرمانشاه باید به مزیت گلخانه ها نیز اشاره کرد، متأسفانه اکنون وسعت گلخانه ها در استان کرمانشاه حدود ۴۰ هکتار است و از جمله استان های با وسعت بسیار پایین در گلخانه ها هستیم.

در استانی مانند کرمانشاه با این نرخ بالای بیکاری، توسعه گلخانه ها می تواند در کاهش بیکاری موثر باشد زیرا هر هکتار گلخانه به طور مستقیم برای ۱۰ نفر و برای چندین نفر هم به طور مستقیم ایجاد شغل می کند.

توسعه گلخانه ها علاوه بر ایجاد اشتغالی که دارد در حوزه تولید میوه های خارج از فصل هم زمینه خوبی خصوصاً در

در استانی مانند کرمانشاه با این نرخ بالای بیکاری، توسعه گلخانه ها می تواند در کاهش بیکاری موثر باشد زیرا هر هکتار گلخانه به طور مستقیم برای ۱۰ نفر و برای چندین نفر هم به طور مستقیم ایجاد شغل می کند.



Kermanshah Chamber
Of Commerce, Industries,
Mines & Agriculture

در حوزه زراعی نیز شیوه های جدید کشاورزی حفاظتی به کار گرفته شده است، هدف از ترویج کشاورزی حفاظتی حفظ منابع و اراضی موجود، استفاده بهینه از منابع، استفاده از بذور اصلاح شده و پربازده، اصلاح شیوه های کاشت، داشت و برداشت و ... است. از سوی دیگر برای ارتقا ضریب مکانیزاسیون نیز برنامه ریزی هایی انجام شده که نتیجه آن افزایش قابل توجه تولید محصولات زراعی خواهد بود.

با توجه به برنامه ریزی هایی که برای توسعه کشاورزی استان در بخش های مختلف انجام شده، برای استفاده بهینه از محصولاتی که تولید می شود باید به صنایع پیش برنده و واحدهای فرآوری محصولات کشاورزی توجه ویژه کرد.

حوزه فرآوری می تواند هم ارزش افزوده بیشتری برای بخش کشاورزی داشته باشد و هم از خام فروشی محصولات جلوگیری نماید. در کنار توجه به فرآوری محصولات کشاورزی، باید به اصول مهم دیگری از جمله بسته بندی، برندسازی و ... توجه کرد که البته همه این موارد در اولویت کاری سازمان جهاد کشاورزی قرار دارد. بعد دیگری که در حوزه کشاورزی باید به آن توجه کرد صادرات محصولات کشاورزی است، زیرا استان کرمانشاه در برخی از محصولات کشاورزی کیفیت بسیار قابل توجهی دارد و حتی تعدادی از این محصولات به برند هم تبدیل شده اند. از جمله این موارد می توان به گوسفند نژاد سنجابی اشاره کرد که در کشورهای مختلف دنیا بسیار مورد توجه است و بازار خوبی دارد. به علاوه اسب کرد هم نژاد مهم و قابل توجهی است که می توان روی آن سرمایه گذاری ویژه ای داشت.

در حوزه محصولات زراعی هم می توان به نخود بیونج اشاره کرد که در تمام کشور شناخته شده است. با ارتقا کیفیت محصولات کشاورزی، توجه به مسائلی مانند بسته بندی، بازاریابی مناسب و ... می توان میزان صادرات محصولات کشاورزی استان را افزایش داد و در بازارهای جهانی حضوری فعال تر داشت.

نتیجه توسعه صادرات محصولات کشاورزی به خارج از کشور، افزایش تولید در داخل استان هم می باشد که به نوعی به اقتصاد وابسته به کشاورزی در استان کمک خواهد کرد.

اما حوزه ای که باید بیشتر روی آن کار کرد فرآوری محصولات کشاورزی و توجه به صنایع تبدیلی است، این بخش جای کار بیشتری دارد و باید روی آن تمرکز جدی تری داشته باشیم.

البته برای توسعه صنایع تبدیلی علاوه بر حمایت هایی که باید از سوی بخش دولتی صورت گیرد، سرمایه گذاری بخش خصوصی نیز حائز اهمیت است. توسعه صنایع تبدیلی حتی می تواند به افزایش صادرات محصولات کشاورزی هم کمک کند. ما محصولات متنوعی داریم که با ایجاد واحدهای فرآوری می توان ارزش افزوده بیشتری برای آنها ایجاد کرد و از خام فروشی این محصولات جلوگیری کرد. صنایع تبدیلی مادر حتی می توانند صنایع پایین دستی متعددی را فعال کنند که نتیجه این امر ایجاد اشتغال بیشتر در حوزه کشاورزی و صنایع تبدیلی است. نباید این نکته را فراموش کرد که استان کرمانشاه پتانسیل های فراوانی در حوزه کارشناسان و دانش آموختگان رشته های مرتبط با بخش کشاورزی دارد که می توان با ایجاد صنایع تبدیلی تعداد بسیاری از این افراد را مشغول به کار کرد.

بعد صادرات فراهم می کند.

اگرچه تا کنون آنطور که باید به توسعه گلخانه ها در کرمانشاه توجه نشده اما این استان ظرفیت توسعه وسعت گلخانه ها را دارد.

ما باید به گونه ای برنامه ریزی کنیم که ظرف ۵ سال آینده تا هزار هکتار و ظرف ۱۰ سال آینده تا دو هزار هکتار وسعت گلخانه های استان را افزایش دهیم و از قبل آن ایجاد شغل و افزایش صادرات داشته باشیم



صنایع تبدیلی گامی برای توسعه صادرات محصولات کشاورزی

* فرشاد زندیان / کارشناس ارشد سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه

استان کرمانشاه یکی از قطب های کشاورزی در کشور است و مزیت های کشاورزی فراوانی دارد، از جمله این مزیت ها می توان به وجود حدود ۹۴۶ هزار هکتار اراضی کشاورزی در استان اشاره کرد که در بخش باغی و زراعی و به صورت دیم و آبی است.

از مجموع ۹۴۶ هزار هکتار کشاورزی استان، حدود ۶۲۶ هزار و ۵۱۸ هکتار آن دارای مطالعات کارشناسی خاک شناسی و طبقه بندی اراضی است.

حدود ۷۱ درصد این اراضی در کلاس های یک، دو و سه قرار می گیرند که امکان کشت آبی در آنها وجود دارد.

از سوی دیگر کرمانشاه دارای چهار اقلیم آب و هوایی متفاوت است و به دلیل این تنوع اقلیمی، تمامی محصولات کشاورزی به جز موز و نارگیل امکان کشت در استان کرمانشاه را دارد.

با توجه به مزیت هایی که در حوزه کشاورزی استان کرمانشاه وجود دارد برنامه هایی برای توسعه همه زیربخش های کشاورزی در استان تدوین شده است.

از جمله این برنامه ها می توان به ارتقا راندمان آبیاری در استان کرمانشاه اشاره کرد که در همین راستا ۷۰ هزار هکتار از اراضی استان به سیستم های آبیاری نوین مجهز شده است. برای حوزه باغات استان کرمانشاه نیز برنامه هایی وجود دارد که از جمله آنها می توان به توسعه باغات مدرن استان اشاره کرد که با اجرای این طرح میزان تولید حتی تا بیش از ۱۰ برابر در واحد سطح خواهد رسید.



اتاق بازرگانی، صنایع، معادن
و کشاورزی کرمانشاه
شماره ۵۲/ سال یازدهم، ۱۳۹۶

صادرات جهانی محصولات کشاورزی را به خود اختصاص داده است.

پایین بودن سهم ایران در صادرات جهانی محصولات کشاورزی در حالی است که کشور ایران در تولید ۲۲ محصول کشاورزی جزء ۵ کشور اول جهان و در تولید ۵۲ محصول جزء ۱۵ کشور اول جهان است.

سهم پایین کشور ایران در تجارت جهانی محصولات کشاورزی، بیانگر این موضوع است که پیش‌نیازهای توسعه صادرات بخش کشاورزی کشور هنوز مهیا نشده است. متأسفانه سیاست‌های نامناسب و بعضاً غلط و عدم برنامه‌ریزی صحیح شده که به تدریج میزان صادرات کاهش و بازارهای هدف جهانی را بتدریج از دست بدیم. در این باره، اگر چه طی دوره‌های مختلف، کشور دارای برنامه‌های میان مدت و کوتاه‌مدت در بخش صادرات بوده است، اما خلاء وجود برنامه‌ای بلندمدت و منسجم در جهت تولید صادرات محور بخش کشاورزی، در طی این سال‌ها کاملاً محسوس می‌باشد. به عبارت دیگر می‌توان گفت برنامه‌های مختلف در چارچوب یک روند بلندمدت جهت بهبود تجارت خارجی و تولید صادرات محور حرکت نکرده‌اند، به گونه‌ای که سیاست‌های کوتاه‌مدت اقتصادی در برنامه‌های مختلف نتوانسته است صادرات و تجارت خارجی بخش کشاورزی را با توجه به ظرفیت‌های فراوانی که در ابعاد مختلف دارد به جایگاه شایسته آن برساند.

کشاورزی در استان کرمانشاه

استان کرمانشاه با داشتن موقعیت ممتاز جغرافیایی، برخورداری از منابع آب و خاک غنی، تنوع آب و هوایی، زیر ساخت‌های مناسب تولید، یکی از مستعدترین مناطق کشور برای توسعه تجارت خارجی و صادرات محسوب می‌گردد. این استان با داشتن نقاط مرزی خسروی، پرویزخان، شوشمی، شیخ صله، تیله کوه و سومار در سالیان اخیر قریب به ۴ میلیارد دلار مبادلات مرزی را به همراه داشته است. عمده کالاهای صادراتی استان کرمانشاه کود اوره، سیمان، ماست، لوازم خانه داری و پاکیزگی، بستنی، گوجه فرنگی، رب گوجه فرنگی، شیر و خامه شیر و ظروف ملایم می‌باشد و بیش‌ترین حجم این کالاها به کشور عراق صادر شده است، اما در مجموع از گمرک استان کرمانشاه به ۲۴ کشور صادرات قطعی صورت گرفته است. این استان از نظر بارندگی، خاک‌های حاصلخیز، دشت‌های مناسب، فراوانی آب‌های سطحی و زیر زمینی و توزیع آب و هوایی موقعیت ویژه‌ای داشته و یکی از قطب‌های مهم تولیدات (زراعی، باغی و دامی) کشور به شمار می‌رود. اما به دلایلی مانند بهره‌وری نامناسب از آب و خروج بخشی از آب‌های استان، نسبت بالای اراضی دیم و عملکرد پایین آن‌ها، نظام بهره‌برداری نامطلوب، دامپروری سنتی و ضعف آگاهی‌ها و عدم سرمایه‌گذاری مناسب در بخش کشاورزی، متأسفانه کشاورزی استان از بهره‌وری مناسبی نسبت به امکانات موجود برخوردار نیست.

استان با داشتن حدود ۹۵۰ هزار هکتار اراضی کشاورزی (۵۸ دهم درصد از اراضی کشاورزی کشور) و برخورداری از



توسعه صادرات محصولات کشاورزی راهکار کاهش نرخ بیکاری کرمانشاه

* دکتر موسی اعظمی / دکترای توسعه روستایی از کشور انگلستان / دانشیار دانشگاه بوعلی سینا

در کشورهای در حال توسعه، کشاورزی همواره به عنوان یکی از محورهای اساسی توسعه مطرح بوده و نقش مهمی در توسعه اقتصادی این کشورها دارد. در ایران نیز کشاورزی یکی از مهمترین بخش‌های اقتصادی کشور به شمار آمده و می‌توان گفت رشد اقتصادی کشور بدون رشد کشاورزی دشوار یا حتی امکان‌پذیر نیست.

در توسعه کشاورزی امروزه علاوه بر موضوعات تولید، درآمد و اشتغال، مقوله پایداری منابع تولید بسیار کلیدی و حائز اهمیت بوده و فرایند استراتژیک و هدفمند توسعه‌ی پایدار در بخش کشاورزی با استفاده بهینه از منابع تولید میسر بوده و مکمل بهینه‌سازی تجارت محصولات کشاورزی است.

افزایش بهره‌وری تولید، انتقال دانش تولید و سرریزهای پژوهش و توسعه در گرو گسترش تجارت کشاورزی قرارداد، که افزون بر تامین اهداف رقابت‌پذیری بین‌المللی، محصولات گوناگون را برای توسعه‌ی صادرات امکان‌پذیر می‌نماید. در شرایط کنونی رهایی از اقتصاد متکی به درآمدهای نفتی با توجه به وجود استعدادهای مناسب تولید و صادرات برخی از محصولات و کالاهای غیرنفتی به ویژه محصولات کشاورزی از راه شناخت استعدادهای منطقه‌ای و حمایت جدی از این استعدادهای ضروری به نظر میرسد.

بخش کشاورزی در کشور ما در سال‌های اخیر معمولاً سهم قابل توجهی در صادرات کشور به ویژه صادرات غیر نفتی داشته است. با این حال، به رغم پتانسیل‌های قابل توجه بخش کشاورزی کشور در تولید و صادرات محصولات زراعی، باغی و دامی، بررسی‌ها حاکی از آن است که سهم ایران در صادرات جهانی محصولات کشاورزی اندک می‌باشد.

به طوری که میانگین سهم ایران از صادرات جهانی محصولات کشاورزی در برنامه سوم و چهارم توسعه به ترتیب ۰/۲۵ و ۰/۳۵ درصد بوده است. همچنین در حالی که میزان تجارت کشاورزی در سطح جهان در سال ۲۰۱۴، هزار و ۷۶۵ میلیارد دلار بوده است، کشور ایران تنها ۰/۳۳ درصد از



Kermanshah Chamber
Of Commerce, Industries,
Mines & Agriculture

محصولات کشاورزی و ناپایداری آن، عدم شفافیت قیمت محصولات کشاورزی، حضور گسترده و چشم گیر دلان و واسطه ها در بازار و عدم کارایی شبکه بازاری رسانی و بازاریابی اشاره کرد. نقایص موجود در ساختار بازار محصولات کشاورزی، از جمله مسائلی است که معمولا موجبات خسران تولید کنندگان را فراهم می سازد و این در شرایطی است که بخش کشاورزی بسیار ریسک پذیر بوده و بدلیل حجیم بودن محصولات عرضه شده و همچنین فساد پذیری تردیدهایی را در زمینه سرمایه گذاری بدنبال داشته است.

اگرچه در چنین مواقعی و در بهترین حالت، برنامه ریزان کشور با هدف ارتقای سهم کشاورزی از سودحاشیه بازار سعی می کنند با سیاست هایی همچون ساماندهی بازار و تقویت تشکلهای، خرید تضمینی و استفاده از سازوکار بورس کالایی در برخی از محصولات، تکمیل زنجیره ارزش و فراوری محصولات، بازار محصولات کشاورزی را مدیریت نمایند، اما بایستی راهکارهای پایدار و جدی تری را به منظور حل این معضل، بکار گرفت، چرا که به سبب ویژگی های خاص محصولات کشاورزی (فصلی بودن و فساد پذیری) توجه به برنامه ریزی پویا و منسجم تری در زمینه صادرات، احساس می گردد. به عبارتی ویژگی محصولات کشاورزی می طلبد که از اتکالی بازار فروش محصولات کشاورزی به بازارهای داخلی، فزاتر رفته و جهت گیری سیاست های صادراتی ارتقاء یابد. تحقق چنین امری مستلزم، شناخت دقیق فرصت های موجود و توجه به امکانات و توانایی های واقعی صادراتی می باشد. در واقع رویکرد صادرات با فراهم سازی بازارهای فروش پایدار برای محصولات داخلی تولید شده، ضمن ایجاد تعادل نسبی در بازارهای داخلی، ارزآوری، ایجاد اشتغال و درآمد را برای اقتصاد ملی به همراه خواهد داشت. بدیهی است، تئوری توسعه صادرات زمانی عملیاتی میشود که مازاد عرضه داخلی برای محصول وجود داشته باشد و در مقابل تقاضای جهانی نیز وجود داشته و این در یک شرایط تعادلی قرار داشته باشند. بودن شک مقصود از توسعه صادرات محصولات کشاورزی، رقابت و یا کاهش عرضه داخلی نیست، بلکه هدف برای رساندن بخشی از مازاد تولید به بازار خارجی است. در این صورت بدون اینکه هزینه مصرف کننده داخلی افزایش یابد، درآمد تولیدکننده افزایش خواهد یافت.

البته این راه حل بخشی از مجموعه اقدامات مورد نیاز برای افزایش و پایداری درآمد و معیشت کشاورزان بوده و نمیتواند راهبرد بدیل برای حمایت های دولتی (همچون یارانه ها، بیمه محصولات، تأمین مالی) به عنوان عوامل اساسی افزایش توان رقابت بخش کشاورزی شود چون در توسعه کشاورزی حمایت های دولتی بعنوان یک عامل ضروری برای توسعه کشاورزی مطرح می باشد. در حقیقت عواملی نظیر سیستم حمل و نقل، بازار مناسب، فناوریهای نوین در کنار حمایت همه جانبه دولت، توسعه پایدار کشاورزی را بدنبال داشته باشد.

شرایط بسیار متنوع اقلیمی و بوم شناختی، شرایط مناسبی را برای کشت انواع گیاهان زراعی و باغی فراهم نموده است که مازاد آن می تواند در تولید و صادرات بسیاری از محصولات کشاورزی مورد بهره برداری قرار گیرد.

هم اکنون استان کرمانشاه در سطح و تولید زراعت گندم دارای رتبه سوم کشور، سطح و تولید جو رتبه دوم، سطح و تولید ذرت رتبه دوم، سطح و تولید نخود رتبه اول، سطح و تولید چغندر قند رتبه چهارم، تولید دانه های روغنی رتبه پنجم و عملکرد در واحد سطح چغندر قند و ذرت حائز رتبه اول در کشور می باشد. همچنین در سال زراعی ۹۴-۹۳ استان کرمانشاه با (۶/۷۵ درصد) در سطح برداشت محصولات زراعی رتبه سوم کشور را بعد از استان های خوزستان و کردستان به خود اختصاص داده است. از این رو، استان به واسطه بهره مندی از پتانسیل ها و ظرفیت های بالای زراعی، باغی و دامی، نه تنها ظرفیت پیشتازی در حوزه صادرات محصولات کشاورزی دارد؛ بلکه نزدیکی به مرز و پایانه های مرزی فرصت خوبی برای توسعه صادرات پیش روی منطقه قرار داده است.

این شرایط در مجموع ایجاد کننده مزیت نسبی بالقوه تولید محصولات کشاورزی در استان بوده و برای موفقیت در عرصه تجارت بین الملل لازم است که اولویت بندی محصولات رقابت پذیرتر صورت گرفته و تخصیص منابع استان به سمت این تولید این محصولات هدایت شوند. علاوه بر محصولات زراعی و باغی، استان کرمانشاه از استان های مستعد در موضوع صادرات دام و شیلات نیز می باشد. هم اکنون استان کرمانشاه از نظر تولید ماهیان گرمابی (باتولید ۲ هزار و ۶۸۰ تن ماهی) جزء استان های نخست و در تولید ماهیان سردآبی (باتولید ۱۰ هزار و ۳۴۰ تن ماهی) رتبه چهارم تولید ماهی را در بین استان های غیر ساحلی کشور دارد. همچنین ماهیان گرمابی جز بیش ترین اقلام صادراتی استان کرمانشاه به کشور عراق است که افزایش صادرات آن نیازمند برنامه ریزی و سرمایه گذاری بیش تر در زمینه توسعه بخش آبرزی پروری در استان می باشد.

یکی از مسائل کلیدی در این زمینه توسعه و تقویت زنجیره تولید و تامین در فرآیند اقتصاد است. با وجود ظرفیت مناسب و بالای تولید محصولات کشاورزی در استان کرمانشاه، به دلایل گوناگون تاکنون ایجاد و توسعه زنجیره عرضه مطلوب محصولات کشاورزی شکل نگرفته است، به نحوی که ضعف ساختاری و عملکردی بازار محصولات کشاورزی، سستی بودن، فقدان شبکه های بازاریابی، وجود بخش خصوصی غیرمتشکل به همراه اطلاعات ناقص، موجب اختلال در عرضه محصولات کشاورزی به بازار، شده است. این نوع ساختار تولید محصولات کشاورزی، مشکلاتی را برای تولیدکنندگان، مصرف کنندگان، سیاست گذاران و برنامه ریزان بخش کشاورزی به وجود آورده است. از جمله می توان به مشکل تولید مازاد محصولات کشاورزی، وجود ضایعات مختلف در مرحله تولید و فروش، نوسان قیمت

رویکرد صادرات با فراهم سازی بازارهای فروش پایدار برای محصولات داخلی تولید شده، ضمن ایجاد تعادل نسبی در بازارهای داخلی، ارزآوری، ایجاد اشتغال و درآمد را برای اقتصاد ملی به همراه خواهد داشت. بدیهی است، تئوری توسعه صادرات زمانی عملیاتی میشود که مازاد عرضه داخلی برای محصول وجود داشته باشد و در مقابل تقاضای جهانی نیز وجود داشته و این در یک شرایط تعادلی قرار داشته باشند.



اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمانشاه
شماره ۵۲/ سال یازدهم/ ۱۳۹۶